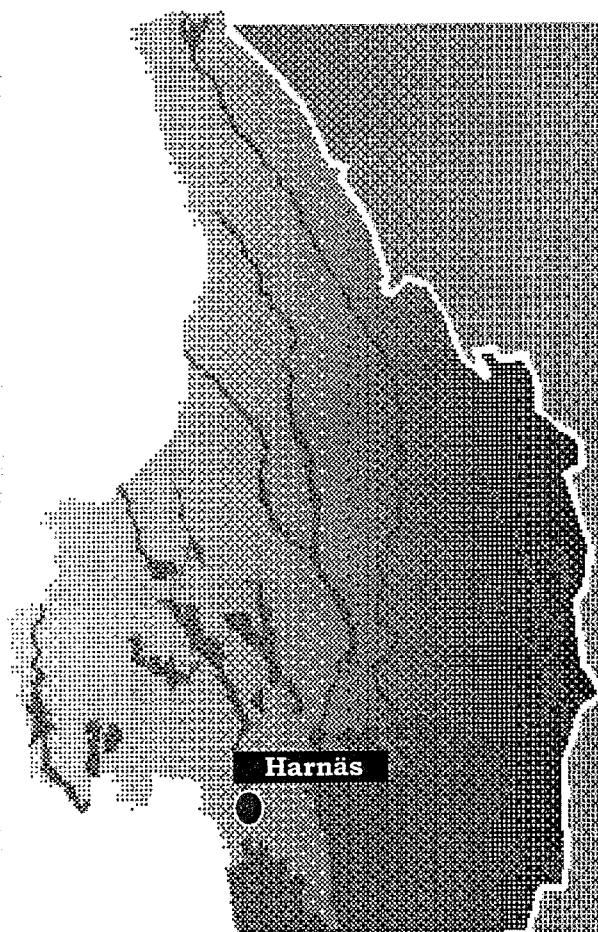


Annie Johansson

Arkeologisk schaktkontroll vid Harnäs

Kila socken, Säffle kommun, Värmlands län.



Internrapport 2001:10



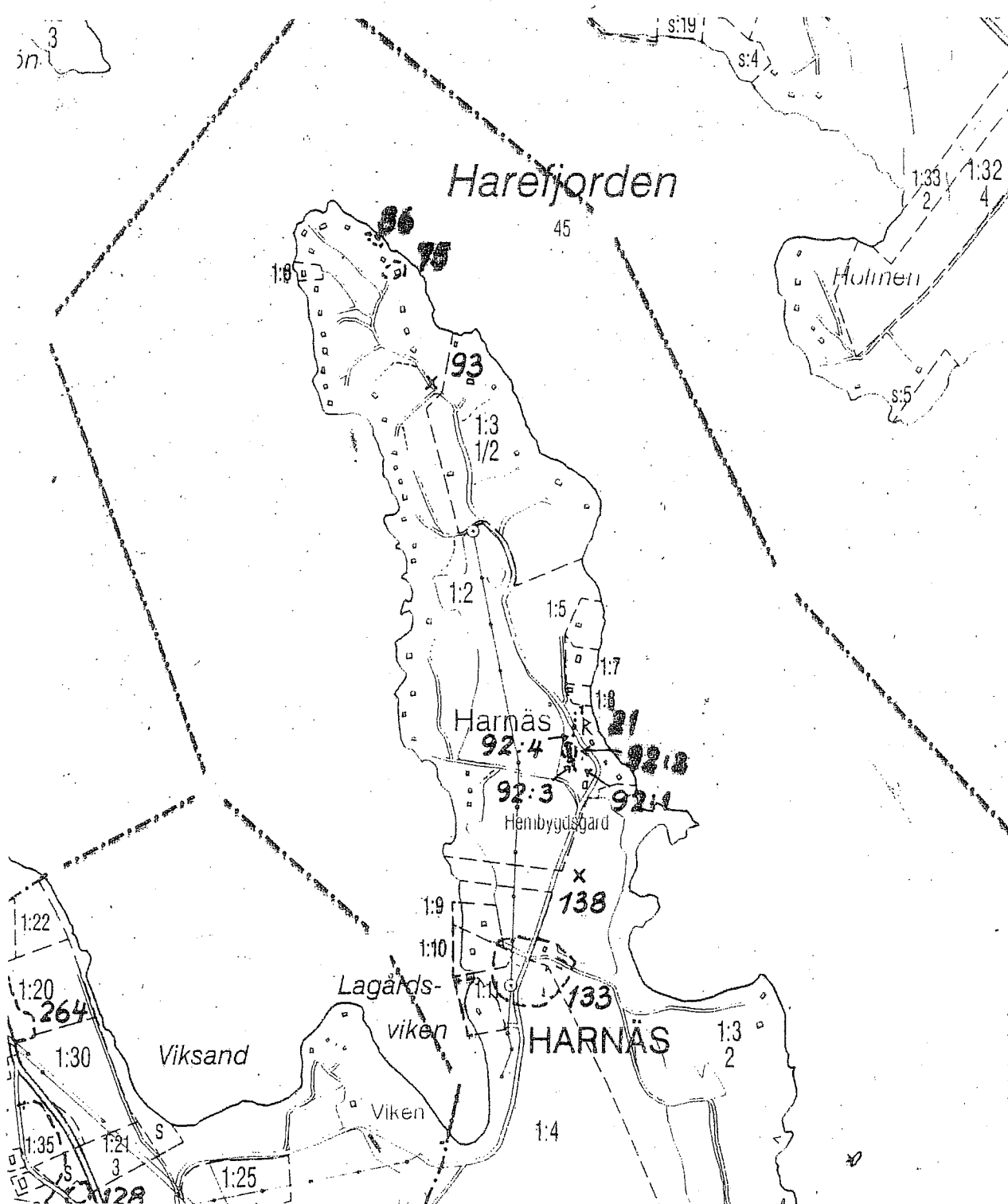
Arkeologiska Uppdragsverksamheten

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Inledning	2
Områdes- och fornlämningsbeskrivning	3
Schaktbeskrivning	3
Anläggningsbeskrivningar	4
Resultat	4
Referenser	5
Tekniska och administrativa uppgifter	5
Bilaga 1	6
Bilaga 2	7

INLEDNING

Med anledning av att Vattenfalls kabelarbete kom att beröra fast fornlämning i Kila socken, Säffle kommun, fattade Länsstyrelsen Värmlands län beslut om att arkeologisk schaktkontroll. Kabelnedläggningen är en del i Vattenfalls arbete med att ersätta äldre luftledningar med markkablar. Schaktkontrollen utfördes av personal från Värmlands Museum under september 2001. Uppdragsgivare var Vattenfall Elnätservice AB.



Utdrag ur Ekonomiska kartan, skala 1:10 000. Allmänt kartmaterial från Lantmäteriverket, medgivande 97.0099.

OMRÅDES OCH FORNLÄMNINGSBESKRIVNING

Kila socken består av dalgångsbygder utefter vattensystem med omgivande kuperade skogsmarker. Här finns ett antal större sjöar bl a Harefjorden och Summeln. Sjön Harefjorden har en nordväst-sydöstlig sträckning och avvattnas i söder genom Byälven vilken sedan rinner ut i Vänern. Ett tjugotal hällkistor är kända i socknen och här finns även några spridda rösen av bronsålderstyp. Vad gäller järnåldern är den ej lika väl representerad i form av gravar. Endast ett par mindre gravfält från äldre järnåldern samt några höggravar vid kyrkan är kända.

Från den sydvästra stranden av sjön Harefjorden sträcker sig ett stort näs ut i nord - sydlig riktning. Det uppvisar en omväxlande natur med nord - sydgående moränryggar beväxta med blandskog, vilket ger en kuperad terräng. Mellan dessa ryggar ligger öppen brukad åkermark. Bebyggelse på näset ligger samlad på moränryggarnas krön.

RAÄ 133

Harnäs gårdstomt ligger på en udde omgiven av åkermark åt alla håll utom söder. I söder tar istället blandskog vid. Områdesbegränsningen är dragen efter storskifteskartan 1789. Äldsta skriftliga belägget för gården Harnäs är från jordeboken 1585. Där nämns det som ett krononybygge upptaget 1584. Det gick sedan över till ett skattetorp för att till slut bli ett hemman om ½ mtl.

Endast ett schakt i den västra delen av området drogs här, schakt 1. Fler schakt bedömdes ej vara nödvändiga då den östra delen av det aktuella området har blivit bortschaktat tidigare, förmodligen i samband med husbygge.

RAÄ 92 och RAÄ 21

Lämningarna ligger i södra änden av en nord - sydgående moränrygg. Öster om dem ser man ut över Harfjorden och i väster ligger åkermark.

RAÄ 92 består av tre något osäkra högar samt platsen för en borttagen grav där man bl a fann ett svärd, en spjutspets samt en täljstensgryta. Gruppen ligger på krönet av en nord - sydgående moränrygg samt på tomtmark hörande till hembygdsgården (även kallad Mor Annas stuga).

RAÄ 21 består av en hög, en stensättning samt en rest av en möjlig grav. Gravarna är liksom de förra placerade i krönläge på samma nord-sydgående morän. Delar av gravgruppen undersöktes under 1930-talet av Atterman. Han fann då bl a en kniv av järn, delar av en hornkam samt ett sandstensbryne.

Här drogs schakt 2-6. Schakten 2-5 ligger på trädgårdsmark medan schakt 6 följer åkerkanten.

SCHAKTBESKRIVNING

RAÄ 133

Schaktets storlek var 12 m l (närmast Ö-V) och 1,4 m brett. Djupet uppgick till 0,2-0,35 m, under grus samt vägfyllnad, 0,1-0,15 m, fanns ställvis rester av matjord kvar. Under matjorden kom sandig morän och berg. Både matjorden och moränen innehöll mycket sten av 0,05-0,35 m storlek. En stor del av dessa gav intryck av att vara svallade. Efter avslutad dokumentation lades schaktet igen.

Schakt 2

Schaktets storlek var 2 m l (NÖ-SV) samt 1,4 m brett. Djupet uppgick till 0,3 m. Matjordens tjocklek var 0,26 m där under fanns ljus och fläckig sandblandad lera. Inga anläggningar eller föremål framkom som kunde knytas till någon fornlämning.

Schakt 3

Schaktets storlek var 1,7 m l (NÖ-SV) samt 1,4 m brett. Djupet uppgick till 0,33 m. Matjordens tjocklek var 0,3 m, därunder fanns moig morän med inslag av lera.

Schakt 4

Schaktets storlek var 2,6 m l (NNÖ-SSV) samt 1,4 m brett. Vid 1,2 m från den norra kanten breddades schaktet till 1,9 m. Djupet uppgick till 0,3 m. Matjordens tjocklek var 0,25 m. Därunder fanns moig morän med inslag av lera samt i norra delen, A1.

Schakt 5

Schaktets storlek var 7 m l (Ö - V) för att sedan svänga 12 m (NV-SÖ). Den totala längden uppgick till 19 m. Bredden var 1,4 m för att mellan 7-14 m från den västra kanten vidgas till 2,8 m. Dess djup uppgick till 0,2-0,35 m. Matjordens tjocklek var mellan 0,15-0,3 m. Därunder fanns moig morän med inslag av ljus lera. I den sydöstra änden fanns stenblandat material liknande det som återfanns i schakt 1. 7 m från den sydöstra kanten återfanns A2.

Schakt 6

Schaktets storlek var 90 m (N-S), bredden var 1,4 m och djupet 0,15-0,25 m. Matjordens tjocklek uppgick till 0,11-0,2 m och därunder återfanns stenblandad, grusig morän (liknande den i schakt 1) samt ljus, fläckig lera.

I schaktet påträffades ett sentida dike vilket yttrade sig i en 0,4 m bred kolansamling vilken sträcker sig i öst-västlig riktning. I diket kom större träbitar samt icke förmultnade rester av vegetation.

ANLÄGGNINGSBESKRIVNINGAR

A1

Sentida bebyggelselämning bestående av delar av stengrund. I denna kom bränd lera, delar av en kritpipa, delar av en spik, bränt ben samt en skärvsten. Lämningens storlek i schaktet var 1,4 x 1,4 m (NNÖ-SSV).

A2

Stolphål? 0,54 x 0,4 m (Ö - V) och intill 0,1 m djup (ej bottengrävt). Lämningen visade sig som en rund fläck innehållande kol, sot samt stenar i kanten. Ett prov för C-14 analys insamlades i anläggningen.

RESULTAT

Resultaten från schaktkontrollen består av delar av en sentida bebyggelselämning samt ett stolphål? Båda anläggningarna ligger inom eller intill RAÄ 92.

Kabeln och stagen kommer att grävas ned 1-1,5m vid sidan av lämningarna. Området schaktades och rensades för hand för att kontrollera att det inte fanns ytterligare lämningar intill.

REFERENSER

Atterman, I. 1934. *Inventeringsrapport över fasta fornlämningar i Kila socken*. VM arkiv.

Atterman, I. 1936. Grävrappport från undersökning av skadad fornlämning i Harnäs. VM arkiv.

Ortnamnen i Värmlands län, del XI

Riksantikvarieämbetets fornminnesregister.

TEKNISKA OCH ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Värmlands Museums arkivnummer: 29 063.

Länsstyrelsens diarienummer: 220-3416-2001

Uppdragsgivare: Vattenfall Elnätservice AB.

Län: Värmland

Landskap: Värmland

Kommun: Säffle

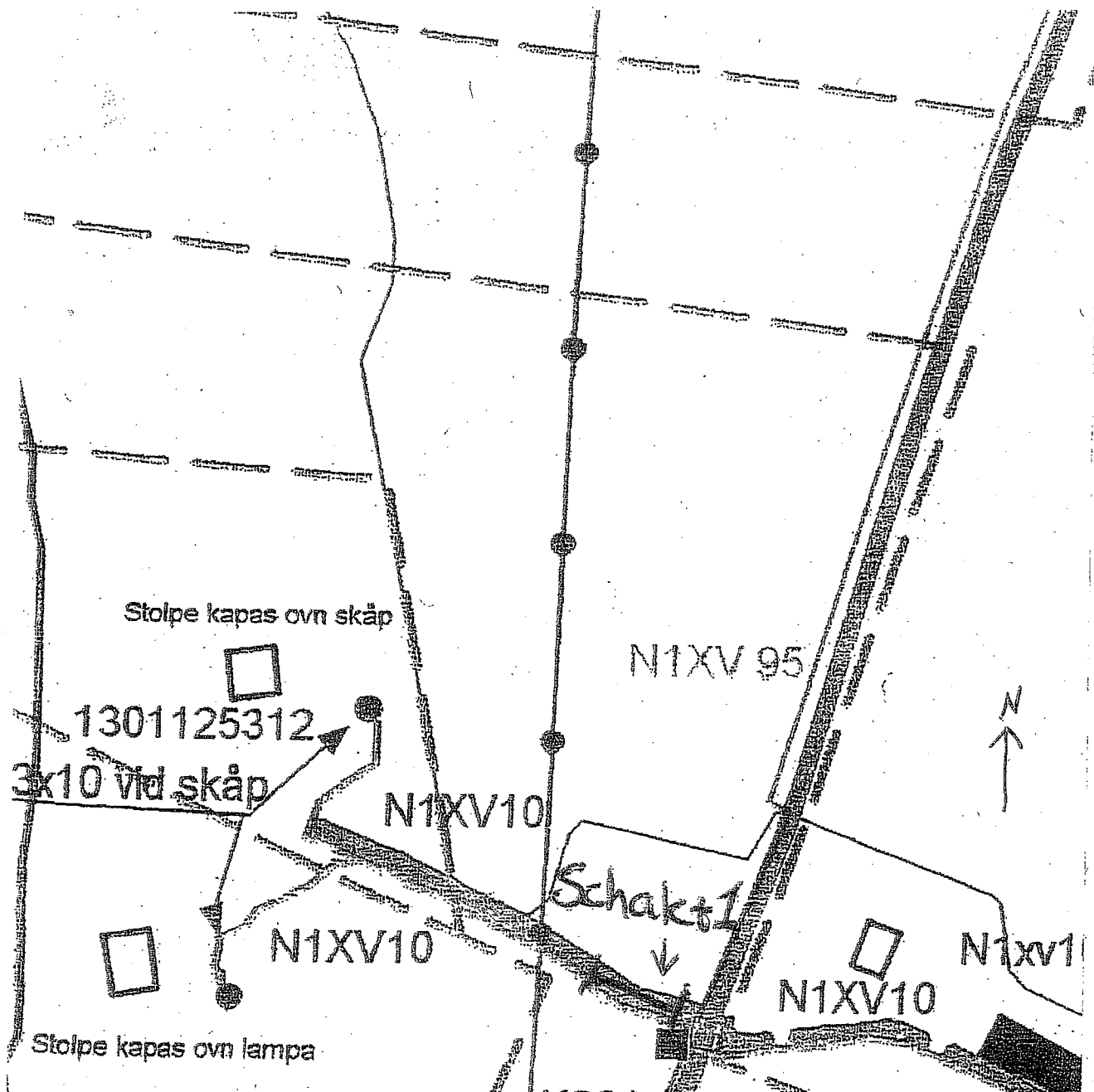
Socken: Kila

Ekonomiskt kartblad: 10C3g.

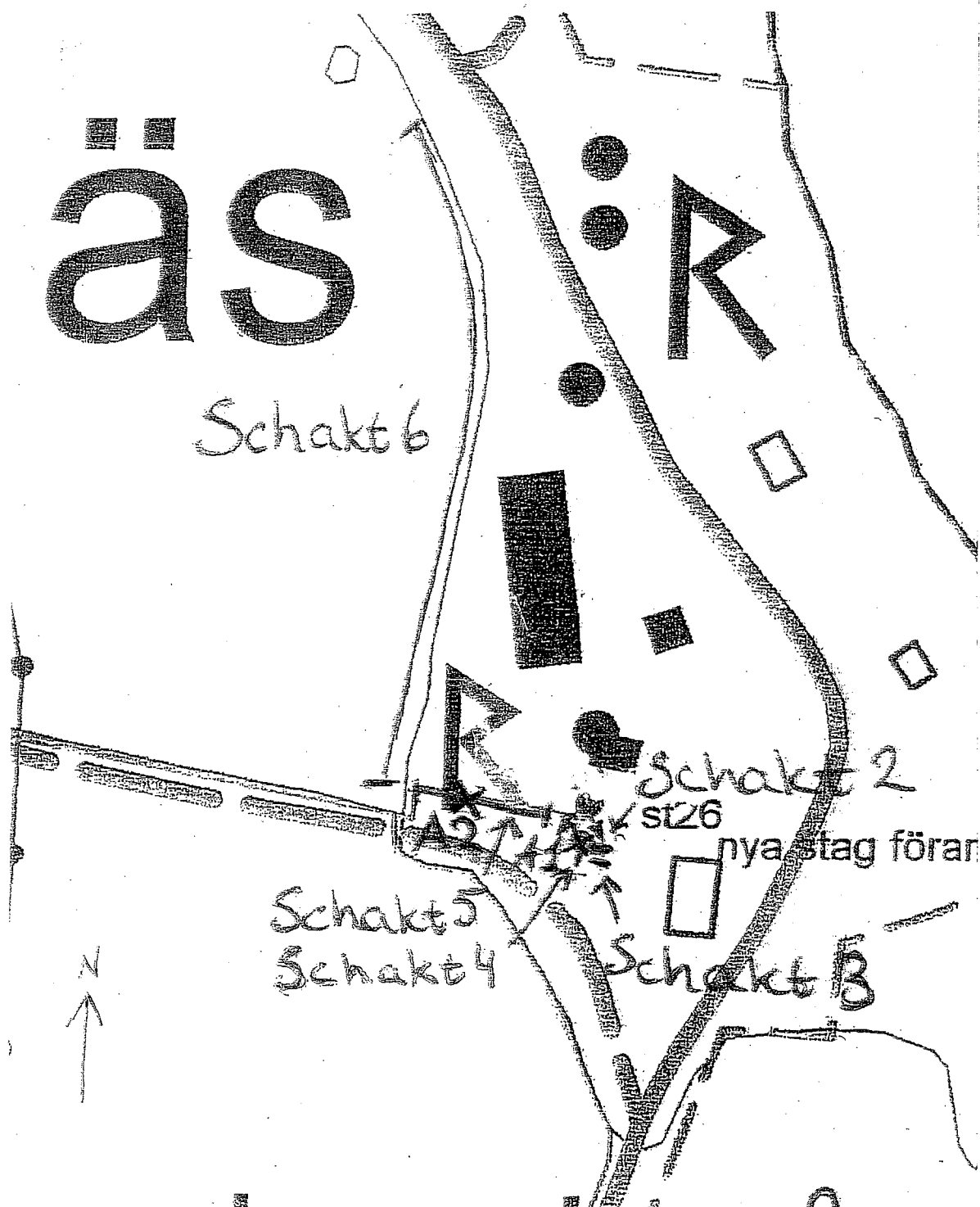
Arkeologisk personal: Annie Johansson

Fältperiod: 24 och 26 september 2001

Grävmaskin: Vattenfall Elnätservice AB



Planritning över utförda schaktningsarbeten, schakt 1. Utdrag från Vattenfalls ritningar över elkablar, skala 1:1000.



Planritning över utförda schaktningsarbeten, schakt 2-6. Utdrag från Vattenfalls ritningar över elkablar, skala 1:1000.